

LEXIKOLOGIE, LEXIKOGRAFIE, SÉMANTIKA

SLOVNÍ ZÁSoba

- Třetí základní složkou jazyka (vedle zvukové stránky a gramatiky) jeho **slovní zásoba**.
- Slovní zásobou se zabývají především:
 - lexikologie
 - lexikografie
 - sémantika
 - etymologie (úzce zaměřená disciplína – více než 2000 let stará.
Zabývá se původem slov)
 - onomastika (zkoumá vlastní jména)*

SLOVNÍ ZÁSoba

- Slovní zásoba každého jazyka se skládá z výrazů – lexémů (jazykových znaků, které jako celek pojmenovávají okolní svět, resp. Jeho předměty, osoby, jevy události.
- Tyto výrazy jsou určitým způsobem uspořádány, hierarchizovány a spojeny různými vztahy, které se týkají jejich kvality i kvantity.
- Nás zajímají z pohledu lexikologie zejména vztahy kvantitativní – jde zejména o různou frekvenci, neboli různou četnost výskytu.

SLOVNÍ ZÁSoba

- Dle výzkumů lze rozlišovat v jakémkoliv přirozeném jazyce tři skupiny výrazů:
 - 1) Slova s vysokou frekvencí
 - 2) Slova se střední četností výskytu
 - 3) Slova s velmi nízkou frekvencí*

LEXIKOLOGIE

- Nauka, která si klade za cíl:
 - 1) Zkoumá inventář jazykových znaků (výrazů, slov a slovních spojení), které má daný jazyk k dispozici
 - 2) Popisuje teorii slovní zásoby, tj. její uspořádání, hierarchizaci, kvantitativní vztahy, původ slov, poměr mezi slovy základními a odvozenými, formální prostředky a způsoby tvoření nových slov, využívání a vliv cizích slov na slovní zásobu mateřského jazyka apod.

ZÁKLADNÍ A ODVOZENÁ SLOVA

- Slova základních je velmi malé množství. Jedná se o slova, která není možné odvodit od jiných.
- Naprostou většinu naopak tvoří slova odvozená.*
- Procesy, které slouží k rozšiřování slovní zásoby jazyka, se shrnují pod společným názvem „**tvoření slov**“

TVOŘENÍ SLOV

- Hlavními procesy, které umožňují rozšiřovat slovní zásobu, jsou z *formálního hlediska*:

- 1) **Odvozování**
- 2) **Skládání**

Z hlediska sémantického:

- 1) **Změny významu**
- 2) **Výpůjčky**

ODVOZOVÁNÍ

- Jedná se o nejproduktivnější a nejrozšířenější způsob obohacování slovní zásoby, zejména pokud jde o jazyky afigující (těch je naprostá většina)
- Uplatňují se zejména: *
 - prefixy
 - sufixy

INTERNACIONALIZMY

- Ve vývoji slovní zásoby je důležité si uvědomit také to, z jakých zdrojů se slovní zásoba přirozených jazyků obohacuje.
- Jedním z takových důležitých zdrojů pro češtinu a ostatní evropské jazyky byly dva klasické jazyky - klasická řečtina a latina.
- Při přejímání nebo tvoření těchto mezinárodně srozumitelných výrazů se uplatňovala:
 - 1) Plnovýznamová slova
 - 2) Prefixy, sufixy*

LEXIKOGRAFIE

- Část lingvistiky, která se zabývá „sepisováním slovní zásoby“, tj., sestavováním slovníků.

Typy slovníků:*

- 1) **Výkladové:** univerzální, specializované
- 2) **Jazykové překladové:** dvojjazyčné, vícejazyčné
- 3) **Jazykové speciální:** např. etymologické, synonym, antonym, frekvenční

SÉMANTIKA

Sémantika je nauka, která se zabývá významem. V případě lingvistiky jde tradičně zejména o význam jednotlivých slov, jinými slovy, o významovou složku jazykové znaku.

O význam slov existoval zájem už ve starověku, ale systematické zpracování provedla na přelomu 19. a 20. století skupina francouzských lingvistů (M. Breál, A. Meillet).

Některé pojmy patří dodnes k základním prvkům moderní sémantiky

SÉMANTIKA

Mezi základní prvky řadíme termíny:*

Synonymie

Homonymie

Polysémie

Hyponymie

Antonymie

Komplementárnost

Solidárnost

Příčinnost

inverze

SÉMIOTIKA

Sémiotika je nauka o znakových systémech a věnuje se zkoumání nejen jazykových znaků, ale obecně i všech ostatních znakových systémů, s nimiž se pravidelně setkáváme, jako jsou např. systémy dopravních značek, názorné mezinárodní značky v bankách nebo na letištích. Může to být ale i řeč hluchoněmých, Morseova abeceda, šachová hra, těsnopis...*

SHRNUTÍ

- Základní pojmy:*
- **sémiotika**
- **sémantika**
- **sémaziologie**
- **onomaziologie**
- **sémiologie**